

حرف حساب

حافظ

ور جوع عاشقانه به گذشته

■ محمدجعفر محمدزاده نویسنده و فرهنگ پژوه

با وجود تلاش هایی که برای ساخت واژه‌ای مناسب برای جایگزینی «نوستالژی» شده است، به نظر می‌رسد هنوز واژه‌ای که دربردارنده همه ویژگی‌های نیفته در «نوستالژی» باشد، پیدا نشده است.

گرچه «یادنامه» زیباست و با بخش‌های زیادی از محتوای نوستالژی انطباق دارد اما گویی باز هم چیزی کم دارد، شاید از آن‌روست که چند قرن از عمر «نوستالژی» آن می‌گذرد.

گفته شده نخستین بار پزشکی سوئسی به نام ژوهانس هوفر در مقاله‌ای که برای توصیف حالات روحی دو بیمار خود منتشر کرد «نوستالژی» را به کار برد. مقاله او در ۲۲ژوئن ۱۶۸۸ نوشته شده است.

معنی نوستالژی از نگاه این پزشک سوئسی چیزهایی از این قبیل است: احساس غم‌انگیزی همراه با شادی نسبت به موقعیت‌های گذشته، احساس آرزومندی نسبت به موقعیتی در گذشته، دلنتگی عاطفی برای زادگاه، غم ناشی از دوری از وطن و دلنتگی حاصل از یادآوری گذشته‌هایی تلخ یا شیرین. او نوستالژی را روشی درمانگانه برای بیماران خود می‌دانسته است.

ممکن است واژه یادمانه یا هر معادل دیگری به جهت عمر طولانی نوستالژی در زبان فارسی دیر جا بیفتند اما من اینجا می‌خواهم بگویم ۲۰۰سال پیش از آنکه پزشک سوئسی نوستالژی را در مقاله خود بیاورد، حافظ شیرین سخن ما مفهوم دقیق نوستالژی را در یک بیت به زیبایی گنجانده است و من تعریفی به جامعیت این بیت حافظ در معنی نوستالژی نمی‌شناسم:

تا شدم حلقه‌بگوش در میخانه عشق/ هر دم از نو غمی آید به مبارک بادم هم غم است، هم نوبه‌نو، هم خوشایند است و مبارک و هم به گذشته دوری از جاع می‌دهد که ممکن است هرازگاهی نگامان به آنجا باشد؛ گذشته‌ای که حافظ زمان آن را زمان آمیختگی عشق و آدم می‌داند.

اگر رکن مهم نوستالژی را بازگشت به گذشته بدانیم، باید گذشته آدمی را عشق و از زمان سرشته‌شدن طبیعت او با عشق دانست که از تلخ و شیرین و حیرت آن احساسی غم‌انگیز همراه با شادمانی برای ما به‌دست می‌آید و باز هم حافظ است که این گذشته بر پرش را بازگو می‌کند:

بر در می‌خانه عشق ای مُلک، تسبیح گوی/ کَآندَر آن‌جا، طَیْبَسَبِّ اَدَمِ مُخَفَّرِ می‌کنند

دیدگاه

رئیس دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شیراز:

«حافظ» نقطه اتصال فرهنگ ایرانی –اسلامی است

رئیس دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شیراز با بیان اینکه شعر حافظ اتصال میان زمین و آسمان است و در واقع نقطه اتصال فرهنگ ایرانی – اسلامی است، گفت: لسان الغیب شیراز، عصاره تمدن ایرانی – اسلامی است.

محمد مرادی ضمن گرامیداشت فرارسیدن یادروز حافظ بیان کرد: اگر در بین شاعران شاخص در ادبیات فارسی و حتی ادبیات اسلامی جست‌وجو کنیم، یکی از بزرگ‌ترین شاعران حافظ شیرازی است.

وی که با ایسا سخن گفته است، ادامه داد: حافظ از این جهت اهمیت دارد که نقطه اتصال فرهنگ ایرانی – اسلامی است و در واقع عصاره تمدن ایرانی – اسلامی، حافظ است. اگر در شعر فردوسی ایران را پررنگ می‌بینیم و اگر در شعر برخی شاعران مذهبی، جنبه‌های اسلامی و شیعی را پررنگ می‌بینیم، در شعر حافظ اوج این دو را مشاهده می‌کنیم.

مرادی تصریح کرد: در شعر حافظ نقطه اتصال سبک‌ها را می‌بینیم، یعنی شعر حافظ با سبک شاعران خراسان و سبک شاعران میانه ایران آمیخته شده و به اوج خود رسیده است.

رئیس دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شیراز اظهار کرد: شعر حافظ نقطه اتصال زمین و آسمان است، یعنی همان طور که مفاهیم آسمانی در اشعار حافظ به اوج می‌رسد، مفاهیم زمینی هم در شعر حافظ به اوج خود می‌رسد.

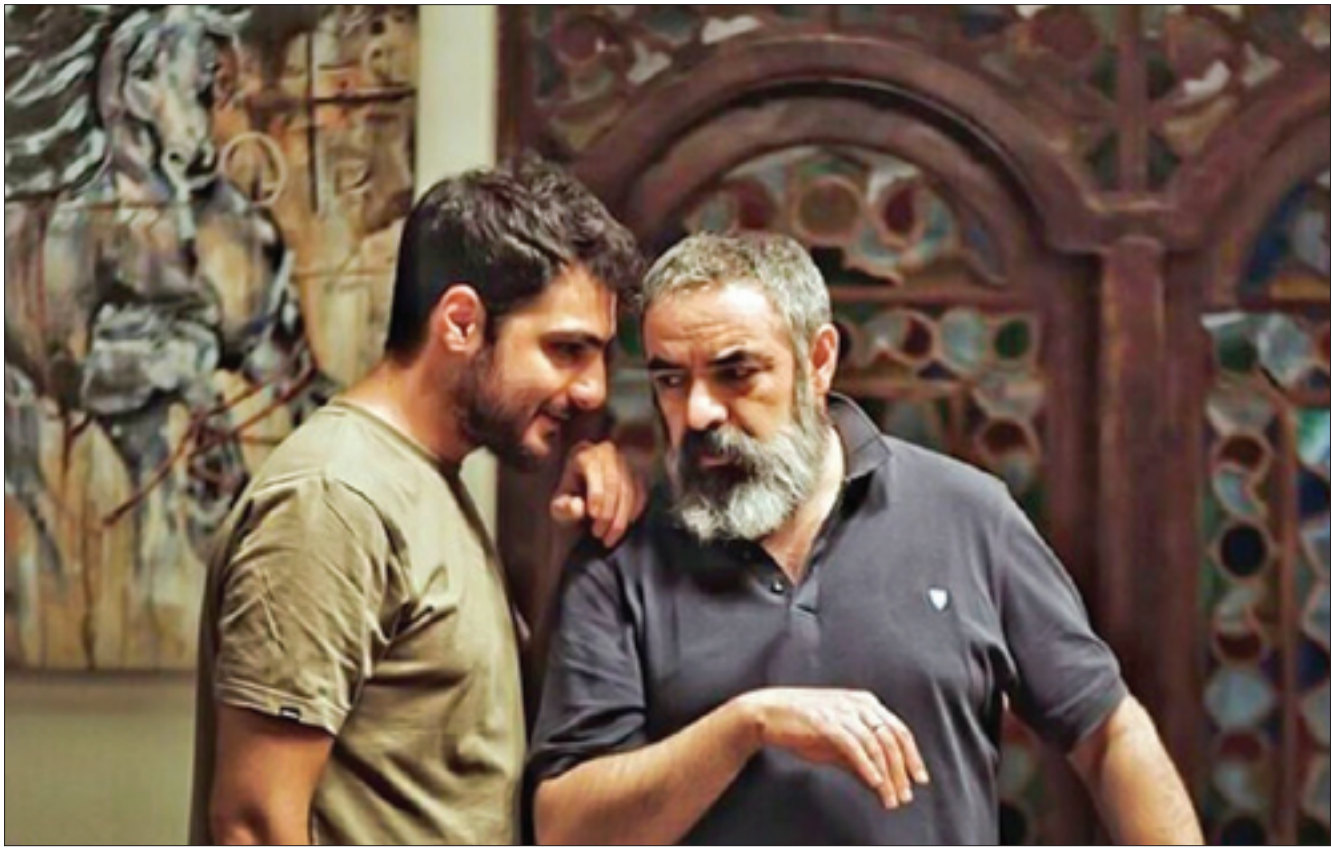
وی حافظ را هم جوابگوی نسلی دانست که دنبال نیازهای مادی در جهان هستند و هم پاسخگوی نسل و مخاطبی که به دنبال پاسخ دادن به نیازهای معنوی خود هستند و گفت: در حقیقت برخی معتقدند حافظ بسیار متأثر از قرآن است و همانطور که ما در تعلیم دین و قرآن هم جنبه دنیوی و زمینی و هم جنبه‌های معنوی را می‌بینیم، این جنبه‌ها در اشعار حافظ و در فرم و زبان شعرها جاری شده است، یعنی شعرهای حافظ به گونه‌ای است که باعث می‌شود مخاطب جواب سؤال خودش را پیدا کند. حافظ از عشق، از مرگ، از زندگی، از اخلاق اجتماعی، از برهیز از دروغ گفتن، از نوع‌دوستی و از غنیمت دانستن فرصت‌ها و اینکه از هر لحظه زندگی لذت و بهره ببریم، به فرودستان احترام بگذاریم و در برابر از یاب ظلم و کسانی که متکبر هستند، با استواری بایستیم، همه این تعالیم که بخشی اجتماعی، بخشی سیاسی، بخشی فرهنگی و بخشی الهی است در شعر حافظ مشاهده می‌شود، به همین دلیل حافظ می‌تواند نمادی از همه این برکات باشد.

رئیس دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شیراز ادامه داد: حافظ نماد انسانی است که ویژگی‌های انسانی در او جاری است و سعی دارد انسان معمولی را به سمت رسیدن به یک انسان کامل حرکت دهد و مسیر تعالی و رشد انسان را راحت‌تر کند.

مرادی حافظ را بازتاب‌دهنده همه این مسائل دانست و گفت: این شاعر شیرازی نمادی از تمام ویژگی‌های دنیوی و معنوی است که می‌تواند در جهان معاصر جاری باشد و از این جهت برای این شاعر بزرگ برای ایرانی‌ها بسیار اهمیت دارد.

فرهنگی

سرویس فرهنگی ۶۰۴۰۸۵۲۳۰

«استاد»

متوقف در دیالوگ‌های سطحی

سینما

■ **افشین علیار**

عماد حسینی در اولین تجربه کارگردانی تلاش کرده است با مضمون جنجال «می‌تو» اثری بسازد؛ مضمونی جهانی که سعی شد از سوی جریان‌های پشت پرده موج آن از غرب به سمت ایران هم هدایت شود ولی در عمل شکست خورد، اما سرانجام سینما بستر این جنجال در ایران شدد و جالب است که ماجرا در قالب همین صنف هم تمام شد. به نظر می‌رسد تلاش‌های حسینی در فیلم استاد به فرجام نرسیده است.

بااثری مواجهمیم که قصه کافی برای تعریف ندارد و تاریخ انقضای مضمون آن گذشته‌است، به همین دلیل استاد نمی‌تواند روایت متقاعدکننده‌ای داشته باشد چرا که فیلمنامه و خط روایی در سطح حرکت می‌کند. فارغ از چیدمان مناسبی که شکل گرفته و رخدادی که باعث گرافکنی شده است، جهان فیلم نمی‌تواند بسترساز مناسبی برای پیشرفت فیلمنامه باشد.

گفت‌وگوهای استاد و گلنوش به شدت فضای فیلم را کسالت‌آور کرده و چون کل فیلم در فضای بسته شکل گرفته حسینی تمهیداتی برای شکستن فضای فیلم در نظر نگرفته است و این می‌تواند ضعف کلی اثر باشد. دیالوگ‌ها نمی‌توانند پیشرفتی در فیلم حاصل کنند، حسینی آنقدر ذوق زده مضمون اثرش بوده که فراموش کرده است فیلمش باید ظرفیت لازم را برای محدودیت مکان داشته باشد اما آنقدر فیلمنامه باضعف‌های متعدد مواجه است که بیشتر فیلم تحت تأثیر مضمونش قرار می‌گیرد.

در چنین شرایطی نمی‌شود انتظار خاصی از فیلم استاد داشت. سعی حسینی به نوعی هدر رفته و به نتیجه نهایی نرسیده و این بیشتر ضعف در نوشتار فیلمنامه است که به دیالوگ‌گویی بسنده شده است. فارغ از اینکه قصه‌ای شکل بگیرد یا گرافکنی با جذابیت همراه باشد استاد به هیچ وجه نمی‌تواند مخاطب را

میراث

عرصه و حریم هر اثر تاریخی در حقیقت بخشی از هویت منظری، فرهنگی و تاریخی آن اثر باستانی محسوب می‌شود، به این شکل که اثر تاریخی در بافت و بستر یک عرصه و حریم خاص متولد شده است. عرصه و حریم بخشی از وجود و هستی هر اثر تاریخی یا طبیعی محسوب می‌شود، به این معنی یک محوطه یا بنای باستانی فقط در همان محیط و بستر خاص شکل گرفته و هویت یافته است. ■■■

مدیر پایگاه میراث جهانی تخت‌جمشید از توقف ساخت مجتمع گردشگری و سرویس بهداشتی در حریم درجه یک تخت‌جمشید (پارسه) خبر داد.

علیرضا سسگری چاوردی به دنبال انتقادهایی که به ساخت مجتمع گردشگری و تعدادی سرویس بهداشتی از سوی سازمان ایرانگردی و جهانگردی در محدوده چاه‌چنگل تخت‌جمشید شد و مسئولان میراث فرهنگی استان فارس آن را پرتابل (قابل جابه‌جایی) و در جهت خدمت به گردشگران اعلام کرده‌اند، گفت: سسرانجام طی جلسه مشترک با پایگاه میراث جهانی تخت‌جمشید، مدیر کل پایگاه‌های میراث ملی و جهانی و مدیر سازمان ایرانگردی و جهانگردی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی پس از بحث و تبادل نظر و توضیح اهمیت حریم تخت‌جمشید، تصمیم نهایی بر اولویت حفظ، انسجام و یکپارچگی شهر پارسه تخت‌جمشید در محدوده حریم درجه یک تمهید و توافق شد سازمان ایرانگردی و جهانگردی ساخت مجموعه رفاهی و بهداشتی در چاه‌چنگل تخت‌جمشید را متوقف و چگونگی ادامه روند این پروژه را به پایگاه میراث جهانی تخت‌جمشید واگذار کند.

مدیر پایگاه میراث جهانی تخت‌جمشید تأکید کرد: به‌دبئی است پایگاه میراث جهانی تخت‌جمشید در خصوص جانمایی و چگونگی استفاده از این سرویس‌های بهداشتی در مکان مورد توافق شورای فنی و راهبردی تخت‌جمشید در آینده‌ای نزدیک تصمیم خواهد گرفت.
مسکری‌چاوردی همچنین با قدردانی از رساناها، مدیر اداره کل پایگاه‌های میراث ملی و جهانی وزارت میراث فرهنگی،

بااثری مواجهمیم که قصه کافی برای تعریف ندارد و تاریخ انقضای مضمون آن گذشته است، به همین دلیل استاد نمی‌تواند روایت متقاعدکننده‌ای داشته باشد چرا که فیلمنامه و خط روایی در سطح حرکت می‌کند. فارغ از چیدمان مناسبی که شکل گرفته و رخدادی که باعث گرافکنی شده است، جهان فیلم نمی‌تواند بسترساز مناسبی برای پیشرفت فیلمنامه باشد

نمای نزدیک

با خود همراه کند چراکه فیلم در یک بلاکلیفی مانده است و نمی‌تواند خود را نجات دهد و راهش را پیدا کند. مضمون تعرض و تجاوز در سینمای ایران کم ساخته نشده اما آن فیلم‌ها حاوی قصه و روایت منسجم بوده‌اند، در صورتی که استاد نمی‌تواند رویکرد خودش را مشخص کند، برای همین در یک خط صاف حرکت می‌کند که اساساً منطقی در آن یافت نمی‌شود، با پرتاب سنگ به شیشه ماشین و در ادامه شکستن شیشه خانه این را می‌شود فهمید، دوست داشتن استاد نسبت به گلنوش واقعی نیست چراکه استاد سابقه تعرض قبلی هم داشته و حالا این شیشه شکستن‌ها می‌توانند نتیجه همان تعرض باشد اما این اتفاقات نمی‌تواند بسترسازی منسجمی برای روایت داشته باشد، به همین دلیل استاد نمی‌تواند تبدیل به شخصیت مستقل شود. احساس می‌شود فیلم استاد اثری کوتاه باشد اما فارغ از منطق روایی کش آمده و حالا تبدیل به فیلم بلندی شده است که بیشتر الکن و بلاکلیف است.

جهان فیلم در ک نمی‌شود و با دیالوگ شنیدن هم اتفاقی برای فیلم رخ نمی‌دهد. به‌طور مثال مهمان‌های اول فیلم و خاطره‌گویی استاد چه کمکی به پیشرفت فیلم می‌کند؟ قطعاً هیچ و دقیقاً از سکاسنی که کات می‌خورد به ورود علیرضا نامزد گلنوش، باز هیچ اتفاقی رخ نمی‌دهد. فیلمساز جسارت این را داشته باشد.

حریم تخت جمشید از ساخت‌وساز مصون می‌ماند

close ups

مدیر پایگاه میراث جهانی تخت‌جمشید، حریم میراث جهانی تخت‌جمشید و حفظ حرمت و تکریم آن احترام به تاریخ ملی کشور است و تلاش می‌شود عناصر تاریخی و فرهنگی محدوده پیرامونی تختگاه تخت‌جمشید در ارتباط و انسجام بستر تاریخی پارسه محفوظ باقی بماند. عرصه و حریم بخشی از وجود و هویت منظری، فرهنگی و تاریخی آن اثر باستانی محسوب می‌شود

نمای نزدیک

گردشگری و صنایع دستی، در ک شرایط و همکاری سازمان ایرانگردی و جهانگردی برای رفع نگرانی مردم و به پاسداشت هویت ملی و برای حفظ انسجام حریم و وحدت ملی اظهار کرد: حریم میراث جهانی تخت‌جمشید و حفظ حرمت و تکریم آن احترام به تاریخ ملی کشور است و تلاش می‌شود عناصر تاریخی و فرهنگی محدوده پیرامونی تختگاه تخت‌جمشید در ارتباط و انسجام بستر تاریخی پارسه محفوظ باقی بماند و همکاری سازمان

جلوتر از آمریکا

«گلادیاتور ۲» مهمان آسیا می‌شود

«گلادیاتور ۲» در جشنواره بین‌المللی فیلم توکیو ۲۰۲۴ به نمایش در خواهد آمد. به گزارش مهر از هالیوود ریپورتر، فیلم «گلادیاتور ۲» ساخته ریڈلی اسکات با حضور در جشنواره بین‌المللی فیلم ژاپن امسال قصد دارد کمپین فروش خود را در آسیا شروع کند. جشنواره بین‌المللی فیلم توکیو اعلام کرد اولین نمایش آسیایی این فیلم که دنباله فیلم حماسی نخست است، پنجم نوامبر در این جشنواره برگزار می‌شود که به معنی این است که بیش از دو هفته قبل از اکران این فیلم در امریکای شمالی و بریتانیا، ژاپنی‌ها فیلم را خواهند دید.

ریڈلی اسکات، کارگردان فیلم در مراسم فرش قرمز جشنواره در ژاپن حضور نخواهد داشت، اما بازیگران فیلمش شامل پل مسکال که برای نخستین بار راهی ژاپن می‌شود، دنزل واشینگتن، فرد هچینگر و کتی نیلسن همراه با تهیه‌کنندگان «گلادیاتور» دوم، داگلاس ویک و لوسی فیشر در فرش قرمز حاضر خواهند بود.

جشنواره توکیو اعلام کرده است یک بخش جدید با عنوان «حمایش مرکزی» را به صورت انحصاری ایجاد می‌کند تا میزبان فیلم اکشن ماجراجویی پارامونت پیکچرز در این بخش باشد.

«گلادیاتور» که برنده پنج جایزه اسکار شد، ۴۶۵/۴میلیون دلار در سراسر جهان فروخت و ژاپن با اقبال ۱۵/۵میلیون دلاری، عنوان بزرگ‌ترین بازار فیلم در آسیا و هفتمین بازار بزرگ جهان را برای این فیلم به نام خود کرد.

در فیلم دوم، مسکال نقش لوسیوس بزرگ‌شده، برادرزاده امپراتور کومودوس فیلم اصلی را (که خواکین فینیکس باز یگرش بود) بازی می‌کند. این بار اوست که به اجبار برده می‌شود و به رم بازمی‌گردد تا نه به عنوان یک گلادیاتور برای انتقام و قدرت نبرد کند.

دنباله «جوکر» به اولین فیلم کمیک هالیوودی بدل شد که امتیاز **D** را در سایت سینمااسکور دریافت می‌کند و حتی با شکستی بدتر از شکست «مگاگول پویس» کاپولا که امتیاز **D+** را دریافت کرد، مواجه شد.

در حالی که فیلم جدید کاپولا همچنان در گیشه سینماها موفق است، او به حمایت از تاد فیلیپس برای ساخت «جوکر: جنون مشترک» برخاسته که مانند فیلم خودش با مشکل مواجه شده است. دنباله «جوکر» که از پنج‌شنبه شب راهی سینماها شد و امروز تکلیفش روشن می‌شود که چقدر در اولین آخر هفته اکرانش فروش کرده، اولین فیلم کمیک هالیوودی است که امتیاز **D** را دریافت کرده و بسیار پایین‌تر از انتظار ظاهر شده است. مشکل هم از آنجا ناشی شده که موزیکال بودن فیلم جدید ترکیبی غیر معمول را رقم زده است که احتمالاً طرقداران در انتشارش نبودند کاپولا در پیامش خطاب به فیلیپس گفته همیشه برای ساخته‌شدن شگفت‌زده شده و لذت برده است. او همچنین گفت: تماشاگران سینما ممکن است برای فیلمی مانند «جوکر: جنون مشترک» آماده نباشند. وی افزود: از زمان نمایش فوق‌العاده «خماری» او همیشه یک قدم جلوتر از تماشاگران بوده و هرگز آنچه را که انتظار دارند، انجام نداده است. کاپولا در اینستاگرام نوشت: به «جوکر: جنون مشترک» تریک می‌گویم. کاپولا برای ساخت حماسه خود، پولی در حمایت از فیلمش دریافت نکرد و هیچ استودیوی بزرگی قدم جلو نگذاشت، بنابراین کاپولا خودش وارد عمل شد و هزینه تولید ۱۲۰ میلیون دلاری آن را تأمین کرد. هنگام توزیع هم لاینزگیت در نهایت برای توزیع فیلم در دقایق آخر وارد عمل شد و فیلم هفته پیش در افتتاحیه خود ۴میلیون دلار فروخت و این هفته که دومین هفته اکران فیلم است، ممکن است حداکثر فروش فیلم به یک میلیون دلار برسد. فیلم «جوکر: جنون مشترک» یک فیلم قدرتمانی ترکیبی با ژانر موزیکال با بازی خواکین فینیکس و لیدی گاگادر حالی روی پرده رفته که «جوکر» در سال ۲۰۱۹ به فروش جهانی یک‌میلیارد دلاری دست یافت و نامزدی اسکار را به دست آورد و فینیکس برای بازی در آن برنده جایزه بهترین بازیگر مرد شد. در حالی که هیچ مشکلی برای ساخته‌شدن فیلم وجود نداشت و ساخت اولین «جوکر» پیش از هزینه‌های بازار یابی ۵۵میلیون دلار بود، ساخت دنباله با هزینه ۱۹۰ تا ۲۰۰میلیون دلاری ممکن شد که به‌طور چشمگیری ریسک را افزایش داد.